

DIGITALNI KUTAK – EDUKACIJA ZA OSOBE TREĆE ŽIVOTNE DOBI

Digital corner – education for senior citizens

Primljeno: 15. 3. 2024.
Prihvaćeno: 20. 5. 2024.

**TEMA
BROJA**

Lidija Šajatović

Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić“ Karlovac

lidija@gkka.hr

Sažetak

Osobe treće životne dobi često se susreću sa stereotipima i društvenim predrasudama. Iako je starenje prirodan proces i nosi niz poteškoća, od zdravstvenih problema do socijalne isključenosti, kvaliteta života starijih osoba ne mora nužno opadati. Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić“ u Karlovcu provodi niz programa za osobe treće životne dobi namijenjenih njihovoj društvenoj integraciji i aktivnom uključivanju u kulturne i društvene događaje lokalne zajednice. U radu je predstavljen program Digitalni kutak koji podrazumijeva održavanje individualnih edukacija u svrhu poticanja informacijske i informatičke pismenosti osoba treće životne dobi u karlovačkoj knjižnici. Sudionici programa aktivno provode slobodno vrijeme u opuštenom okruženju knjižnice, a ujedno stječu nova znanja koja su im potrebna u današnjem vremenu. Svaka životna dob ima svoje specifičnosti koje se moraju uvažavati, zato pri organizaciji knjižničnih programa za ovu skupinu korisnika na umu treba imati posebnosti u odnosu na mlađe generacije. U radu je predstavljen način rada, suradnja s dionicima u lokalnoj zajednici, ideja nastanka programa te profil sudionika edukacija. Cilj održavanja programa jest omogućiti pristup znanju i informacijama starijim građanima individualnim pristupom unutar kvalitetnih i funkcionalnih knjižničnih prostora te ih učiniti ravnopravnim sudionicima inkluzivnih programa Knjižnice.

Ključne riječi: Erasmus+, individualna edukacija, informacijska pismenost, narodna knjižnica, starije osobe

Abstract

Senior citizens often encounter stereotypes and social prejudices. Although aging is a natural process accompanied by various difficulties, from health issues to social exclusion, the quality of life for older adults doesn't necessarily have to decline. The City Library "Ivan Goran Kovačić" in Karlovac implements a range of programs for the elderly aimed at their social integration and active participation in the cultural and social events of the local community. In this paper is presented "Digital Corner," which involves providing individual education sessions to enhance the information and computer literacy of the elderly in the Karlovac library. Participants actively spend their free time in the relaxed environment of the library while acquiring new knowledge necessary in today's world. Each age group has its specific characteristics that must be respected; therefore, when organizing library programs for this user group, special considerations regarding the differences from younger generations should be taken into account. The paper presents the working method, collaboration with institutions in the local community, the program's inception idea, and the profile of education participants. The goal of the program is to provide access to knowledge and information for senior citizens through individualized approaches within quality and functional library spaces, making them equal participants in the Library's inclusive programs.

Keywords: Erasmus+, individual education, information literacy, public library, senior citizens

Uvod

Osobe treće životne dobi čine važan segment svakog društva. Razdoblje je to u životu obilježeno zrelošću, iskustvom te fizičkim, emocionalnim i socijalnim promjenama. Jedan od najčešćih izazova s kojima se starije osobe suočavaju su zdravstveni problemi, gubitak voljenih osoba, financijske poteškoće te smanjeni društveni i ekonomski resursi.

Starijim osobama važno je osigurati pristup kvalitetnoj zdravstvenoj skrbi, socijalnim uslugama i obrazovanju kako bi im se omogućilo da ostanu aktivni i neovisni što je duže moguće. Inicijative kao što su gerontološki centri, klubovi za umirovljenike ili programi za starije osobe u lokalnim zajednicama mogu pružiti podršku i resurse potrebne za održavanje kvalitetnog života u trećoj životnoj dobi. Starije osobe nužno je uključiti u različite aspekte društvenog života. Aktivnosti kao što su volontiranje, druženje, učenje novih vještina ili sudjelovanje u kulturnim i rekreativnim događajima pomažu im da što duže budu angažirani te se osjećaju korisnima.

U konačnici, važno je shvatiti da starenje nije samo puko fizičko ili biološko stanje, već kompleksan proces koji oblikuje identitet i iskustvo svake osobe. Starije osobe zaslužuju poštovanje, podršku i priliku za aktivno sudjelovanje u društvu, jer je njihov doprinos važan za zajednicu u cjelini. Upravo narodne knjižnice, kao multimedijalni kulturni centri lokalnih zajednica, u tome imaju veliku ulogu.

Narodne knjižnice i osobe treće životne dobi

Narodne knjižnice igraju ključnu ulogu u podršci osoba treće životne dobi. Za mnoge starije osobe one nisu samo mjesto gdje se posuđuju knjige, već i centar zajednice koji pruža različite resurse i programe koji obogaćuju njihove živote. Jedan od glavnih aspekata knjižničnih programa za starije osobe jest promicanje socijalne inkluzije.

IFLA-ine *Smjernice za knjižnične usluge za bolničke pacijente, starije osobe i osobe s posebnim potrebama u ustanovama za trajnu skrb i smještaj* naglašavaju cilj djelotvornih knjižničnih usluga za starije osobe. Prema njima to je „pružanje čitateljske i druge građe koja:

- potiče i podržava osobne interese
- služi kao nadoknada tjelesnim i duševnim ograničenjima
- nadopunjuje specifične terapije i aktivnosti
- pruža mogućnosti za različite razine čitateljskih sposobnosti.”¹

Američko knjižničarsko društvo također je razvilo *Smjernice za knjižnične usluge za korisnike 60+* koje obuhvaćaju osam glavnih kategorija važnih pri formiranju kvalitetnih knjižničnih usluga za osobe treće životne dobi:

- obučavanje knjižničnog osoblja
- informacijske usluge i zbirke
- identifikaciju programa i usluga
- tehnologiju
- vanjsku suradnju i partnere
- usluge za osobe vezane uz dom i posebne skupine korisnika
- prostornu pristupačnost
- financiranje i proračun.²

¹ IFLA-ine smjernice za knjižnične usluge za bolničke pacijente, starije osobe i osobe s posebnim potrebama u ustanovama za trajnu skrb i smještaj. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2009. Str. 48.

² Guidelines for Library Services with 60+ Audience: Best Practices. // Reference and User Services Association, 2017. URL: <https://alair.ala.org/bitstream/handle/11213/21016/60plusGuidelines2017.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (14. 3. 2024.)

Kroz različite aktivnosti poput čitateljskih klubova, predavanja, radionica, grupnih diskusija ili druženja, knjižnice omogućuju starijim osobama da se povežu s drugima, razmjenjuju ideje i iskustva te grade nove prijateljske i socijalne veze. Ovo je posebno važno s obzirom na izazove poput usamljenosti i društvene izolacije s kojima se mnogi stariji ljudi suočavaju. Osim toga, knjižnice pružaju starijim osobama pristup različitim vrstama informacija i znanja. To može uključivati pomoć pri istraživanju, edukativne programe o zdravlju, tehnologiji ili umjetnosti te mogućnost pristupa digitalnim resursima putem interneta. Kroz takve aktivnosti starije osobe mogu održavati svoju mentalnu aktivnost, kontinuirano učiti i razvijati se.

Digitalni kutak

Gledajući vrstu korisnika, 13 % korisnika Gradske knjižnice „Ivan Goran Kovačić“ u Karlovcu čine umirovljenici.³ Vođeni vizijom razvijanja cjeloživotnog učenja kao i svih vrsta pismenosti za sve dobne skupine korisnika, razvila se ideja osnivanja programa za osobe treće životne dobi.

Inkluzijom ostvarimo potencijale knjižnica projekt je Gradske knjižnice „Ivan Goran Kovačić“ Karlovac sufinanciran sredstvima Europske unije u sklopu programa Erasmus+, a pripada ključnoj aktivnosti obrazovanja odraslih. Trajanje projekta bilo je u razdoblju od 1. srpnja 2020. do 30. lipnja 2022. godine, a cilj je bio ojačati postojeće i razviti nove knjižnične usluge, zbližiti se s novom korisničkom populacijom i pretvoriti knjižnicu u prostor u kojem se razvija inkluzivno društvo. Jedan od ključnih ciljeva bio je implementirati nove usluge za korisnike u nepovoljnom položaju. U sklopu europske mobilnosti posjećene su knjižnice u inozemstvu koje su već implementirale inovativne programe u području rada s ranjivim skupinama. Troje djelatnika boravilo je u Gentu u Belgiji gdje su se upoznali s radom Bibliotheek De Krook i njezinih ogranaka gdje su im predstavljena organizacija i stručni rad spomenute knjižnice te usluge, programi i inovativni projekti poput *Digipunta* i *Maaker workshoop*. *Digipunt* je inicijativa grada Genta u suradnji s organizacijom trgovina rabljenom robom, a podrazumijeva savjetodavnu pomoć volontera pri korištenju mobitela, prijenosnih i stolnih računala. Upravo je navedena usluga belgijskih kolega bila inspiracija za uvođenje novog programa za osobe treće životne dobi u karlovačkoj knjižnici te se nakon povratka iz Belgije započelo s implementacijom programa.

³ Strateški plan Gradske knjižnice „Ivan Goran Kovačić“ Karlovac za razdoblje 2021.-2025. URL: <https://gkka.hr/wp-content/uploads/2021/09/Strateski-plan-2021.-2025.-lektoriran-s-potpisom.pdf> (16. 3. 2024.)

U suradnji s Klubom umirovljenika Karlovac započela je provedba programa namijenjenih društvenoj integraciji osoba treće životne dobi i njihovom aktivnom uključivanju u kulturna i društvena zbivanja jačanjem njihovih digitalnih kompetencija. Iako je program započeo u suradnji s Klubom umirovljenika Karlovac, sudjelovati mogu svi korisnici treće životne dobi, bez obzira na to jesu li članovi spomenutog Kluba.

Individualne edukacije *Digitalni kutak* namijenjene su svim starijim korisnicima koji žele produbiti svoja informacijska i informatička znanja.

Na edukacijama sudionici rade na svojim prijenosnim računalima, tabletima, mobitelima kao i na knjižničnom stolnom računalu. Stječu napredna znanja, poput rada na aplikacijama (npr. Skype, instaliranje i deinstaliranje aplikacija), korištenje portala e-Građani, društvenih mreža (Facebook, Instagram), e-pošte, *online* kataloga Knjižnice (samostalno produženje i rezervacija građe), pretraživanja informacija na internetu, uređivanja fotografija itd. Individualne edukacije s korisnicima omogućuju opuštenu atmosferu te često potraju duže od predviđenih 30 minuta po korisniku.

Inicijalno su se održavale svaku drugu srijedu u mjesecu no ukazala se potreba za češćim održavanjem što je rezultiralo i povećanjem broja djelatnika koji sudjeluju u provođenju edukacija; edukacije se održavaju svaku srijedu u mjesecu u jutarnjim satima, od 9 do 10 sati. U 2023. godini održana je ukupno 41 polusatna individualna edukacija. U prilog sve većoj zainteresiranosti naših sugrađana za ovim programom ide činjenica da su u 2024. godini održane već 42 individualne edukacije.

GRADSKA KNJIŽNICA "IVAN GORAN KOVAČIĆ" LJUDEVITA ŠEŠTIĆA 1, KARLOVAC
[HTTPS://GKKA.HR/](https://gkka.hr/)
 INFO@GKKA.HR

KLIKOM DO INFORMACIJA I DIGITALNI KUTAK

BESPLATNE RADIONICE ZA INFORMATIČKO I INFORMACIJSKO

OPISMEJAVANJE OSOBA TREĆE ŽIVOTNE DOBI

OSNOVE RADA NA RAČUNALU

INSTALIRANJE APLIKACIJA NA MOBILNOM UREĐAJU ILI LAPTOPU

SLUŽENJE APLIKACIJOM E-GRAĐANIN

KORIŠTENJE DRUŠTVENIH MREŽA I E-POŠTE

Grad Karlovac je putem svog info vodiča *Grad Karlovac umirovljenicima* također podržao navedeni program Knjižnice te ga uvrstio u svoju publikaciju kojom umirovljenicima i starijim građanima želi približiti korisne informacije o pogodnostima i programima pomoći.

Zaključak

Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić“ provodi ciljne programe namijenjene društvenoj integraciji osoba treće životne dobi i njihovom aktivnom uključivanju u kulturna i društvena zbivanja pri čemu se starijim osobama prilazi kao ravnopravnim partnerima u ostvarivanju kulturnih, obrazovnih, kreativnih i informacijskih potreba. Ciklus programa namijenjenih osobama treće životne dobi, uz program *Digitalni kutak*, obuhvaća usluge i programe *Knjiga na vratima doma*, *Klikom do informacija* i *Zavičajna časkanja*. Prateći suvremene trendove u knjižničarstvu i inozemne primjere dobre prakse, karlovačka knjižnica svojim korisnicima nastoji pružiti što kreativniji sadržaj i načine provođenja slobodnog vremena, a komentari naših sugrađana dokaz je da ide u dobrom smjeru.

Literatura

1. Grad Karlovac umirovljenicima: info vodič/ priredila Draženka Sila-Ljubenko. Grad Karlovac, 2022.
2. Guidelines for Library Services with 60+ Audience: Best Practices. // Reference and User
3. IFLA-ine Smjernice za knjižnične usluge za bolničke pacijente, starije osobe i osobe s posebnim potrebama u ustanovama za trajnu skrb i smještaj. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2009. Str. 48.
4. Knjižnice u 2022. Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, 2023. URL: <https://podaci.dzs.hr/2023/hr/58153> (12. 3. 2024.)
5. Strateški plan Gradske knjižnice „Ivan Goran Kovačić“ Karlovac za razdoblje 2021.-2025. URL: <https://gkka.hr/wp-content/uploads/2021/09/Strateski-plan-2021.-2025.-lektoriran-s-potpisom.pdf> (12. 3. 2024.)
6. Services Association, 2017. URL: <https://alair.ala.org/bitstream/handle/11213/21016/60plusGuidelines2017.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (14. 3. 2024.)